

Список використаних джерел:

1) Збірка статей «5 років діалогу і 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння» [редактори-укладачі: А. Гусєв, К.Гусєва, Г. Похмелкіна. За заг. ред. І. Терещенко] - К.: ВАІТЕ, 2019. - 340 с.: іл. – Англ., рос., укр.

2) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text>

3) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

4) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>

5) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

6) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

7) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

8) <http://yurradnik.com.ua/wp-content/uploads/2017/08/Byelinska.pdf>

Катерина Каращук,

*медіатор, адвокат, приватний виконавець
виконавчого округу м. Києва (Україна)*

МЕДІАЦІЯ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів є універсальною процедурою, яка базується на гарвардській концепції ведення переговорів. Саме медіація покликана сприяти сторонам спору у досягненні компромісу за допомогою нейтрального незалежного та незаінтересованого посередника (медіатора). Медіація у загальному розумінні – це спосіб урегулювання конфліктів за взаємною домовленістю, процесом, під час якого незалежна третя особа, яка володіє навичками медіації, допомагає сторонам знайти шляхом переговорів вихід зі спору, досягти консенсусу за допомогою укладення угоди за результатами медіації. Прийнятий 16.11.2021 р. Закон України «Про медіацію» визначає відповідне поняття як «позасудову добровільну, конфіденційну,

структуровану процедуру, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів» [1].

Напевне нікого не потрібно переконувати, що належне виконання судових рішень є показником ефективності системи правосуддя. На жаль, значна кількість рішень судів в Україні наразі не виконується. Нерідко у сторін виконавчого провадження виникають суперечки стосовно різних питань примусового виконання рішення, а також – претензії до виконавця щодо його діянь у ході виконавчого провадження. Застосування медіації під час виконавчого провадження дозволяє оптимізувати діяльність виконавців; знизити бюджетні видатки, пов'язані із примусовим виконанням рішень; забезпечити зменшення кількості звернень сторін виконавчого провадження до судів із заявами та скаргами; полегшити процес стягнення. Процедура медіації на стадії виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів сприяє створенню умов добровільного їх виконання.

Слід зауважити, що ефективному застосуванню медіації на стадії виконавчого провадження перешкоджає ряд проблем. Процедура медіації у виконавчому провадженні, як уже згадувалося, передбачена відповідним законом, але не деталізована саме для цієї стадії.

Зокрема, у законодавстві не передбачено можливість виконавця виконувати функцію медіатора. Тоді як, наприклад, у ст. 3 Закону України «Про нотаріат» передбачено виконання відповідної функції нотаріусами. Слід звернути увагу на те, що медіація є найскладнішою саме на стадії виконання судового рішення, оскільки потребує спеціальних знань та досвіду саме у сфері виконавчого провадження. Це цілком підтверджується зарубіжним досвідом. Так, відповідно до рекомендацій Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (СЕРЕЈ) Ради Європи «якщо виконавці судових рішень бажають виступати медіаторами, вони повинні пройти навчальну програму для цієї мети» відповідно до «Рекомендацій по розробці та моніторингу навчальних програм з медіації» розроблених та прийнятих СЕРЕЈ у червні 2019 р. [3].

Повноваження виконавців виступати медіаторами у виконавчому провадженні передбачена законодавством Франції, Бельгії, Швеції, Нідерландів. Наразі, виконавці в нашій країні де-факто виконують функції медіаторів, не маючи відповідного статусу на рівні закону, а відповідно не прописані їх повноваження, а також процедурні питання.

На жаль, зараз в Україні немає необхідного рівня поінформованості сторін щодо питання, в чому полягає процедура медіації на стадії виконавчого провадження, якою є її сутність і правова природа, а також про те, які у цієї процедури переваги і правові наслідки проведення. Цю проблему можна вирішити за допомогою наведення роз'яснення сторонам у відповідній постанові про відкриття виконавчого провадження.

Черговим ефективним способом, на нашу думку, є направлення разом із копією постанови про відкриття виконавчого провадження виклику до приватного виконавця, в ході якого будуть роз'яснені сторонам переваги укладання угоди за результатами медіації. Аналогічні процедури вже регламентовані у законодавстві зарубіжних країн.

Також видається доцільним передбачити у законі положення про те, що виконавець зобов'язаний вживати заходів до примирення сторін після відкриття виконавчого провадження. Закон має містити норми, що регламентують спонукання сторін до примирення.

Важливим кроком для підвищення ефективності медіації взагалі і, зокрема, на стадії виконавчого провадження могло б стати внесення до Закону «Про медіацію» норми про надання угоди за результатами медіації статусу виконавчого документу.

Слід наголосити, що процедура медіації не заміняє виконавчих дій, а є додатковою процедурою, з допомогою якої можливе врегулювання розбіжностей без застосування засобів примусу. Процедура медіації має на меті досягнення консенсусу, а не з'ясування того, яка зі сторін права. На стадії виконавчого провадження цей факт є дуже важливим, оскільки юридична правильність тих чи

інших дій вже була підтверджена рішенням суду, яке набрало законної сили, за винятками випадків негайного виконання рішення.

Наразі можна констатувати той факт, що медіація тільки починає розвиватися у вітчизняному виконавчому провадженні та має значний потенціал. Позитивним зрушенням є те, що останнім часом відбулася певна інституалізація медіації у виконавчому провадженні, що сприяє її більш ефективному застосуванню, а також дає можливості розробляти і пропонувати зміни до чинного законодавства. Рішенням Ради Приватних виконавців України від 06.11.2023 створено як її дорадчий орган Комітет з медіації та інших видів альтернативного врегулювання спорів при РПВУ та затверджене відповідне Положення. Комітет діє з метою поширення інформації серед приватних виконавців про альтернативні види врегулювання конфліктів (спорів), а саме медіацію. Завданням Комітету є: поєднання медіації та діяльності приватних виконавців для гарантованого вирішення питань.

Підсумовуючи сказане, пропоную наступні заходи щодо удосконалення законодавства щодо медіації на стадії виконавчого провадження:

- надання приватним виконавцям можливості виконання функції медіатора у виконавчому провадженні;
- регламентація повноважень приватних виконавців як медіаторів;
- внесення угоди, укладеної за результатами медіації до переліку виконавчих документів;
- розгляд скарг на приватних виконавців із залученням виконавців-медіаторів;
- надання Раді приватних виконавців України повноважень підготовки виконавців у сфері медіації, ведення та оприлюднення власного реєстру приватних виконавців-медіаторів за аналогією із Законом України «Про нотаріат».

Список використаної літератури

1. Про медіацію: закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 7, ст.51.

2. Про нотаріат: закон України від 02.09.1993 № 3425-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення 18.04.2024).

3. Mediation Awareness and Training Programme for Enforcement Agents URL: <https://rm.coe.int/cepej-2021-7-mediation-training-programmes-enforcement-agents-en/1680ac32fe> (accessed 19.04.2024).

Віра Кудлач,

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри суспільних наук
Івано-Франківського національного технічного
університету нафти і газу (Україна)*

МЕДІАЦІЯ ТА ДІАЛОГ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН СУСПІЛЬНОГО ЦИКЛУ

Актуальність даної проблеми зумовлена тим, що саме дисципліни суспільного циклу покликані формувати майбутніх фахівців, здатних до самовизначення і самовдосконалення, готових самостійно навчатись, творчо працювати і жити; активно діяти та співпрацювати з іншими людьми у суспільстві. Мета доповіді – акцентувати увагу на суспільно-гуманітарному аспекті теоретичного обґрунтування та особливостей практичного впровадження у навчально-виховний процес вищої школи медіації та діалогу як альтернативних методів вирішення спорів. Медіація та діалог допомагають вирішувати наявні суперечки і конфлікти, зважаючи на інтереси сторін, дотримуючись принципу соціальної справедливості.

Джерелами до вивчення даної проблематики послужили роботи І. Канта, Б. Рассела, Ф.Ніцше, Т.Веблена, А.Берла, А.Тоффлера, А.Турена та ін., в яких автори розглядали науку з точки зору розвитку її методологічних і технологічних можливостей, а процес пізнання – у систематично-синтезуючому розумінні навколишнього світу. Упродовж останніх десятиліть зросла зацікавленість до